

Záverečná karta projektu

Názov projektu Evidenčné číslo projektu **APVV-17-0489**
Poetika textu a poetika udalosti v novodobej slovenskej literatúre 18. - 21. storočia

Zodpovedný riešiteľ **prof. PhDr. Peter Zajac, DrSc.**
Príjemca **Ústav slovenskej literatúry SAV, v. v. i.**

Názov pracoviska, na ktorom bol projekt riešený

Ústav slovenskej literatúry SAV, v.v.i. Bratislava
Spolupríjemca Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave

Názov a štát zahraničného pracoviska, ktoré spolupracovalo pri riešení

žiadne zahraničné pracovisko nebolo oficiálnym spolupracovníkom riešiteľského pracoviska pri riešení projektu

Udelené patenty/podané patentové prihlášky, vynálezy alebo úžitkové vzory, ktoré sú výsledkami projektu

Projekt mal charakter základného výskumu, jeho výsledky preto nemajú charakter patentov a nevznikli v jeho rámci ani vynálezy a úžitkové vzory

Najvýznamnejšie publikácie (knihy, články, prednášky, správy a pod.) zhrňujúce výsledky projektu – uveďte aj publikácie prijaté do tlače

ZAJAC, Peter - BÍLIK, René (eds.): Heslár novej poetiky. Bratislava: VEDA, 2023 (v tlači).

ZAJAC, Peter: Od estetiky k poetike chvenia. Bratislava: VEDA, vydavateľstvo SAV, 2020.

DOMORÁK, Daniel: Stimuly existencie. Rekonfigurácia existenciálnej prózy v slovenskej literatúre 40. rokov dvadsiateho storočia. Bratislava: VEDA, 2020.

BÍLIK, René: Mýty a slovenská literatúra alebo od Pišťanka ku Kalinčiakovi (s späť). Bratislava: Literárne informačné centrum, 2021.

MATEJOVIČ, Pavel: Slzy si utřeme pěstí. Diskusie o práve básnika na smútok v slovenskom literárnom prostredí a ich český kontext. In: Česká literatura, 2020, č. 2, s. 182 – 203.

BÍLIK, René: Poetika banálneho v slovenskej literatúre po roku 1945. In: Slovenská literatúra, roč. 67, 2020, č. 4, s. 345 – 363.

ZAJAC, Peter: An der Schwelle zum Unterschwelligen (mit Zornitza Kazalarska)

In: GÖLZ, Christine – KLIEMS, Alfrun – KREHL, Birgit (Hg.): Haiku – Epigramm – Kurzgedicht. Kleine Formen in der Lyrik Mittel- und Osteuropas. Köln : Böhlau, 2021.

ZAJAC, Peter: Die Poetik der Unverständlichkeit: Celan, Ondruš, Štrpka, Laučík. In: GHILLARDUCCI - KAZALARSKA, Zornitza: Poetik der Unverständlichkeit. Berlin: Kadmos, 2022./ (v tlači).

BÍLIK, René: Poetika prechodných období a koniec osemdesiatych rokov 20. Storočia. In: BARBORÍK, Vladimír – ČIHÁKOVÁ, Barbora – ŠIDÁKOVÁ-FIALOVÁ, Alena (eds.): Listopadové proměny. Česká a slovenská literatura v kontextu r. 1989. Praha: Ústav pro

českou literaturu AV ČR, v. v. i., 2021, s. 21 – 34.

ZAJAC, Peter (ed.): Poetika festivít. Bratislava: Ústav slovenskej literatúry SAV vo vydavateľstve Veda, 2021.

: ZAJAC, Peter - BÍLIK, René (eds). Poetika novodobej slovenskej literatúry, jej poetologické a komparatívne kontexty. Trnava: Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave vo vydavateľstve Typi universitatis Tyrnaviensis, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity v Trnave a VEDY, vydavateľstva SAV, 2021.

BÍLIK, René: Festivity a alternatívna kultúra. In. ZAJAC, Peter – GONDA, Peter:

Socializmus: Realita namiesto mýtov. Bratislava: Konzervatívny inštitút, 2020, s. 89 - 99.

ISBN 978-80-8912118-2. elektronická publikácia, dostupné na <https://buraniemytov.sk/wp-content/uploads/Socializmus - realita namiesto mýtov>.

ZAJAC, Peter: Rovnosť. In. ZAJAC, Peter – GONDA, Peter: Socializmus: Realita namiesto mýtov. Bratislava: Konzervatívny inštitút, 2020, s. 89 - 99. ISBN 978-80-8912118-2.

elektronická publikácia, dostupné na <https://buraniemytov.sk/wp-content/uploads/Socializmus - realita namiesto mýtov>.

Uplatnenie výsledkov projektu

Projekt mal charakter základného výskumu. Jeho výsledky:

1. Smerujú do vnútra samej literárnej vedy. V tomto rámci projekt ukázal, že výskum literatúry bez poetiky textu, scén písania a poetiky udalosti vedie k sklzom do tradičnej deskriptívnej literárnej poetiky a vlastivedného chápania literatúry, založeného na pojmovej približnosti, voluntárnosti, neurčitosti a rozplývavosti. Súčasne je projekt a jeho výsledky súčasťou medzinárodného výskumu novej poetiky, ktorá je aktuálne najinovatívnejším poľom výskumu poetiky. To domácemu literárnoteoretickému výskumu udeľuje významný internacionálny rozmer.
2. Nachádzajú uplatnenie predovšetkým v pedagogickej praxi ako súčasť literárnoteoretickej, literárnohistorickej a interpretačnej prípravy študentov v rámci študijného odboru filológia, najmä v programoch orientovaných na teóriu literatúry a dejiny slovenskej literatúry.
3. Ukázali, že súčasné poetologické výskumy prekračujú hranice tradičného poetologického skúmania. Je to cesta, ktorá odкрýva širšie chápanie samého pojmu poetiky, než je to, ktoré je známe z jeho zacielenia výlučne na literárne texty, a to smerom k výskumu viacerých javov kultúry (poetika rituálov a festivít, poetika scén písania, poetika prechodných období, poetika výtvarného umenia, poetika intermediálnosti a transmediálnosti a pod.). Výsledky projektu sú tak využiteľné aj pre teoretickú reflexiu iných druhov umenia, než len literárnych, ale aj pre interpretáciu javov ľudskej kultúry vôbec.

Súhrn výsledkov riešenia projektu a naplnenia cieľov projektu v slovenskom jazyku (max. 20 riadkov)

Výskum novej poetiky sa začal skôr, ako sa uplatnil pojem novej poetiky. Základom výskumu novej poetiky je poetika textu. V rámci nášho projektu sme riešili problémy enunciácie, či lyrickej výpovede a naratívu, udalostnej povahy textu. Premysleli sme proporcie a vzťahy emergentnej súbežnosti a následnosti medzi nimi, problém poetiky nezrozumiteľnosti ako eliptickej skratky a skrytosti (latencie), otázku poetiky výstavby umeleckých a vedeckých textov, umeleckých a pragmatických textov, umeleckých textov a textov rituálov, ale aj otázku žánrovej povahy poetiky textu, otázky aproprácie, prekladu, adaptácie a pretvárania textu v procese intratextuality, intertextuality a intermediality, otázky singularity a seriálnosti. Nová poetika prekračuje výskumné pole poetiky textu do poetiky scén písania, ktoré tvoria spojovací článok medzi poetikou textu a poetikou udalosti. Scény písania sa netýkajú len miest písania a ich povahy, „tvorí ich poetika faktúry, papiera a grafickej úpravy textu, rukopisu, čmárania, listovania a zbierania, poetika nástroja, poetika rukopisu, vecnosti, archívu“. Scény písania majú predmetnú stránku, ale zároveň prekračujú do nepredmetnej stránky udalosti. Udalostné zmeny majú pritom singulárnu povahu poetiky obrátov medzi udalosťami alebo gradualistickú povahu vnútorných poetologických zmien v rámci jednotlivých udalostí, ktoré udalosti figurujú, konfigurujú a rekonfigurujú, stanovujú pomer a vzťah medzi ich manifestovanou a latentnou formou a vyznačujú formy prechodov medzi jednotlivými udalosťami. Projekt sa venoval najmä vzťahu medzi jednotlivými typmi udalostí, akými sú každodenné a sviatočné, ritualizované udalosti v rámci poetiky festivít.

Vzťah medzi inklúziou, forklúziou a exklúziou rieši na úrovni poetiky výskum manifestovanej a latentnej podoby literatúry, poetiky udalostí v rámci verejne publikovanej literatúry a disensu v poetike forklúzie v literatúre disentu. Výsledky výskumu ukazujú jeho produktivnosť a štepnosť pri interpretácii textu, pri „antologickom“ výskume na prechode medzi jedinečnosťou textu a zovšeobecneným opakovaním jeho vlastností a pri stanovení pravidiel utvárania udalostí a ich prechodov.

V tom spočíva aj výhľadová vedecká inovatívnosť a produktivnosť projektu, a to nielen v oblasti literatúry, ale aj iných oblastí kultúry, v čom spočíva základný význam výskumu literatúry ako kultúry.

Projekt ukázal, že výskum literatúry bez poetiky textu, scén písania a poetiky udalosti vedie k sklzom do tradičnej deskriptívnej literárnej poetiky a vlastivedného chápania literatúry, založeného na pojmovej približnosti, voluntárnosti, neurčitosti a rozplývavosti.

Súhrn výsledkov riešenia projektu a naplnenia cieľov projektu v anglickom jazyku (max. 20 riadkov)

The research of new poetics began before the concept of new poetics was applied. The basis of the research of new poetics is the poetics of the text. As part of our project, we solved the problems of enunciation, or lyrical statement and narration in prose, the eventful nature of the text. We thought through the proportions and relations of emergent concurrency and succession between them, the problem of the poetics of incomprehensibility as an elliptical shortcut and hiddenness (latency), the question of the poetics of the construction of artistic and scientific texts, artistic and pragmatic texts, artistic texts and texts of rituals, but also the question of the genre nature of the poetics of the text, questions of appropriation, translation, adaptation and transformation of the text in the process of intratextuality, intertextuality and intermediality, questions of singularity and seriality. The new poetics goes beyond the research field of the poetics of the text to the poetics of writing scenes, which form a connecting link between the poetics of the text and the poetics of the event. Writing scenes are not only about places of writing and their nature, "they are made up of the poetics of invoices, paper and graphic editing of text, handwriting, scribbling, leafing and collecting, the poetics of the instrument, the poetics of the manuscript, object, archive". The project mainly focused on the relationship between individual types of events, such as everyday and festive, ritualized events within the poetics of festivities. The relationship between inclusion, foreclosure and exclusion is resolved at the level of poetics by the research of the manifested and latent form of literature, the poetics of events within publicly published literature and dissent in the poetics of foreclosure in the literature of dissent.

The project showed that the research of literature without the poetics of the text, the writing scenes and the poetics of the event leads to slippages into traditional descriptive literary poetics and a idiosyncratic understanding of literature, based on conceptual proximity, voluntariness, indeterminacy and fuzziness.